

erkend en toegesproken. Het zit er happig op te wachten ‘publieke verklaringen’ te kunnen toejuichen. Hoe verklaar je anders John Osbornes (*Look Back in Anger*) succes waar de dramatische kern toch niks anders inhoudt dan een slechts matig interessant huwelijksconflict? De sociaal-politieke slogans overtuigen het minst van al maar zowel publiek als critici sprongen er op los en wensten deze passages als ‘DE boodschap’ te zien. Waarom? Omdat het theater onvermijdelijk de intensiteit van het particuliere verbreedt naar het algemene toe, van het persoonlijke naar het openbare. Dit is de eigen atmosfeer van het theater. Het mag je bevallen of niet, maar zo is het. En elk verstandig (en dat betekent dramatisch-verstandig) auteur gaat in dit besef aan het schrijven. Het is ook verantwoordelijk voor vele excessen. Het is misschien wel al bekend geraakt dat Tendenz niet noodzakelijk ook een drama oplevert. Minder bekend wellicht is het feit dat zonder Tendenz geen sprake kan zijn van theater. Als een stuk groot genoeg is, kan het bovendien door vele mensensoorten anders worden verstaan. Wie Arthur Millers inleiding tot zijn verzamelde drama’s ooit gelezen heeft, weet genoeg. Ik kan hier eveneens naar de moraal van Schillers *Räuber* verwijzen. Gebruik of misbruik van het initiële thema? Dat blijft hier best buiten beschouwing. Maar zonder enige twijfel sociale activiteit van het theater.

Men weet dat het moderne theater zich heeft ontwikkeld uit het symbolistische kerkritueel. Men weet tevens dat deze gewijde herkomst volkomen verdwenen is. Toch blijft het theater beschikken over uitzonderlijke voorrechten, want een goed drama is het enige ding ter wereld dat de mensen én ontspant én dwingt na te denken over hun plichten tegenover de medemens. En het theater bewijst keer op keer dat, in tegenstelling tot andere vormen van literatuur, het drama het hoogste effect bereikt als het ons betreft in het collectieve ethos of de georganiseerde natuur en de problemen die daaruit resulteren. De totalitaire landen hebben dat dadelijk begrepen en zij spenderen gul subsidies aan hun theater. Met staatsgelden of zonder blijven wij het aan onszelf verplicht te bewijzen dat we het eveneens begrijpen. ☺

De Nieuwe Gids, 27 maart 1962

Kom maar op
Papa
Met je grote dorst.
(Papa drinkt de oceaan leeg.)

Papa rits mij los.
Kom papa kom
In je dwangbuis. In mij.
(Papa houdt de dood de poot vast.)

Papa is dat alles?
Papa waarom ben ik maar één?
Was ik meer lijven, dan kon ik meer weg zijn.

Iedere nacht zegt de droom ‘drink’.
Hij legt handen om mijn keel.
Kijk, dit lichaampje verdwijnt
als hij er binnenrijdt.

Ik droom druppels bij elkaar
Tot een oceaan
Terwijl ijsberen
Uit mij klauteren.
Een zak ploft in de sneeuw.

Papa leg een vinger op mijn lijf.
Er kruipen diertjes uit.
Volg je vinger. Verdwijnt

Onder het ijs.

Saskia de Coster liet zich voor dit gedicht inspireren door *Utopia GmbH* van Peter Verhelst (NTGent).